

From: "Geke Horlings" <g.horlings@nmfdrenthe.nl>;
Sent: do, 05 nov 2015 15:04:10 +01:00
To: "'c.j.onderwater@middendrenthe.nl'" <c.j.onderwater@middendrenthe.nl>;
Subject: FW: zienswijze ontwerp nationale programma radioactief afval
Attachments: Zienswijze ontwerp nationale programma radioactief afval.pdf

Aan het de gemeenteraad van de gemeente Midden-Drenthe

Hierbij sturen wij u ter kennisneming de zienswijze die we vandaag hebben ingediend bij de Autoriteit Nucleaire Veiligheid en Stralingsbescherming.

Hoogachtend,
Geke Horlings

Hertenkamp 6
9401 HL Assen
Tel: 0592-311150

Natuur en Milieufederatie Drenthe
Hertenkamp 6
9401 HL Assen
Tel: 0592-311150

U vindt ons op:
www.nmfdrenthe.nl

Samen voor een mooi en duurzaam Drenthe.

c.c. College van B&W gemeente Midden-Drenthe

Van: Info | Natuur en Milieufederatie Drenthe
Verzonden: donderdag 5 november 2015 14:57
Aan: 'Postbus.inspraakNP@anvs.nl'
Onderwerp: zienswijze ontwerp nationale programma radioactief afval

Aan Autoriteit Nucleaire Veiligheid en Stralingsbescherming

Geachte heer, mevrouw,

Op 30 september 2015 publiceerde de Autoriteit Nucleaire Veiligheid en Stralingsbescherming (ANVS) het ontwerp nationale programma radioactief afval (in de bijgevoegde reactie aangeduid als

'het programma'). Hierbij maken wij gebruik van de mogelijkheid om te reageren op dit ontwerp-programma. De reactie is hierbij gevoegd.

Hoogachtend,
namens de Natuur en Milieufederatie Drenthe
en mede namens:
de Natuur en Milieufederatie Groningen
de Friese Milieu Federatie
Natuur en Milieu Overijssel
de Gelderse natuur en Milieufederatie
de Zeeuwse Milieufederatie:

R. Hoekstra
directeur Natuur en Milieufederatie Drenthe

Hertenkamp 6
9401 HL Assen
Tel: 0592-311150

Reactie op ontwerp nationale programma radioactief afval

Naar onze mening blijkt uit het programma dat de regering geen veilige opslag van radioactief afval kan garanderen. Wij dringen dan ook aan te stoppen met de productie ervan. Het programma schuift dit probleem op onverantwoorde wijze door naar volgende generaties. Wij vinden dit in strijd met behoorlijk bestuur.

Wij pleiten voor een programma waarin:

- het vermijden van de productie en risico's (voorzorgsbeginsel) voorop wordt gesteld
- veroorzakers de volle verantwoordelijkheid dragen voor het reeds geproduceerde afval
- stevige fundamenteën worden gelegd voor degelijke besluitvorming over eindberging binnen een afzienbare termijn
- een open en transparante besluitvormingsproces plaatsvindt, waarin ruimte is voor debat en dialoog.

Hieronder lichten wij dit verder toe:

1. In strijd met beleidsprincipes

Het programma schuift de last van het nemen van een besluit over de minst slechte manier van het voor eeuwig behouden (opslaan) van het radioactieve afval door naar de generatie die leeft rond 2130. Op geen enkele manier maakt de regering met het programma aannemelijk dat er dan wel een veilige oplossing gevonden is die milieutechnisch en financieel gezien acceptabel is. Dit is in strijd met gangbare beleidsuitgangspunten in het milieubeleid zoals het voorzorgprincipe, het principe dat 'de vervuiler betaalt' en veroorzaakte milieuproblemen zelf oplost. Maar er is ook een algemeen, meer universeel geldend, ethisch uitgangspunt dat met dit programma in tegenspraak is. Elke generatie is verantwoordelijk voor het oplossen van de eigen problemen. Deze zorg dient naar onze mening niet op het bordje van volgende generaties te worden gelegd.

2. Belangrijkste veroorzaker van het probleem – de kerncentrale Borssele – blijft buiten schot

Jaarlijks wordt in Nederland ongeveer 1.000 kubieke meter radioactief afval geproduceerd. Behalve met het afval van de kerncentrale Borssele hebben we onder andere te maken met zogenaamd verarmd uranium, radioactief afval van de Hoge Flux Reactor in Petten, afval uit laboratoria, onderzoeksinstellingen, industrie en ziekenhuizen.

Bij de Centrale Organisatie Voor Radioactief Afval (de COVRA) staan (stand november 2014) zo'n

- 41.500 vaten laag-en middelradioactief afval
- 2.800 containers met verarmd uranium (samen 29.612 kubieke meter) en
- 501 vaten met hoogradioactief afval (98 kubieke meter)

Het bedrijfsafval van de kerncentrale Borssele bestaat jaarlijks uit 32 -33 m3.

Jaarlijks produceert de kerncentrale Borssele ongeveer 4 kubieke meter aan bestraalde splijtstofstaven. Na opwerking ontstaat hieruit circa 3 kubieke meter hoog radioactief kernsplijtingsafval en ongeveer 11 kubieke meter overig hoog radioactief afval. Afgezet tegen het totaal is dit in volume gemeten dus niet zo veel.

Maar bij radioactief afval gaat het niet om het volume, maar om de radioactiviteit (straling) en toxiciteit van het afval. De COVRA stelt dat de kerncentrale Borssele en de gesloten kerncentrale Dodewaard samen verantwoordelijk zijn voor ruim 90% van de totale hoeveelheid radioactiviteit die voor altijd veilig opgeborgen zal moeten worden.

Ter illustratie het volgende; bij de ramp in de kerncentrale van Tsjernobyl (Oekraïne, 1986) kwam in totaal 'slechts' 50 kilo van de radioactieve stoffen cesium, strontium en plutonium vrij. Dit had tot gevolg dat een gebied ter grootte van ongeveer 20.000 vierkante kilometer minstens 300 jaar lang ongeschikt is voor menselijke bewoning en economisch gebruik.

Om het kernafvalprobleem niet nog groter te maken, zou de eerste stap het sluiten van de kerncentrale Borssele moeten zijn. Op basis van het huidige beleid mag de centrale echter nog tot 2033 open blijven en levensgevaarlijk (hoog)radioactief afval blijven produceren. Het programma laat nadrukkelijk de discussie over kernenergie – met afstand de belangrijkste veroorzaker van het afvalprobleem – buiten beschouwing. Dit achten wij onwenselijk.

We verwijzen in dit verband ook op het door het Rathenau Instituut uitgebrachte advies '**bouwstenen voor participatie**' (september 2015), waarin als eerste aanbeveling het volgende is opgenomen: "Wees duidelijk over de rol van kernenergie. Bij publieksparticipatie is het noodzakelijk om de relatie tussen kernenergie en radioactief afval te benoemen, aangezien de besluitvorming over het langdurig beheer van radioactief afval en kernenergie onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn".

Je kunt niet doorgaan met het produceren van hoog radioactief afval terwijl een oplossing voor dit soort afval nog lang niet in zicht is. Doorgaan met de productie in de hoop dat toekomstige generaties dit wel op zullen lossen is bij dergelijk gevaarlijk afval naar onze mening onaanvaardbaar.

3. Aannames over toekomst

Het programma gaat er – impliciet, zonder dat te benoemen, te onderzoeken of te onderbouwen – van uit dat er in 2130 voldoende technologische kennis en politieke wil zal zijn om een definitieve eindberging te realiseren. Maar over een eeuw kan de wereld totaal veranderd zijn, bijvoorbeeld door oorlog, crisis, maatschappelijke omwentelingen of klimaatverandering. Ook de energievoorziening zal niet meer dezelfde zijn. Zo is het zeer aannemelijk dat er binnen enkele decennia geen gebruik meer wordt gemaakt van kerncentrales om elektriciteit op te wekken. De parate kennis over kernafval en hoe hiermee om te gaan zal in een dergelijk scenario wellicht aan erosie onderhevig zijn, met alle mogelijke risico's van dien. Dergelijke onzekerheidsscenario's worden in het programma niet of slechts zeer zijdelings benoemd en verkend. Wij vinden daarom dat er - naast stopzetting van de productie - binnen een afzienbare termijn een publiek debat over de keuzes en risico's van eindberging moet worden gevoerd.

4. Financiële risico's en garanties

Het is zeer de vraag of er in de toekomst voldoende financiële middelen zullen zijn om een definitieve eindberging te realiseren. Het is überhaupt vrijwel onmogelijk om te weten hoeveel die eindberging gaat kosten zolang er geen beslissing over de bergingsmethode is genomen. Nu wordt er door de producenten van kernafval geld opzij gezet. Medio september 2015 zit er in dat zogenaamde Waarborgfonds Eindberging slechts 68 miljoen euro. Minister Schultz van Haegen van I&M heeft, in antwoord op Kamervragen het volgende gesteld: "De afgelopen jaren blijft het behaalde rendement achter bij de gestelde doelen." [<https://zoek.officielebekendmakingen.nl/ah-586260.pdf>, 18 september 2015]. Er is dus nu al een tekort.

Niemand kan garanderen dat dit fonds in de toekomst wel voldoende zal groeien om de – volgens een schatting van de regering – uiteindelijk benodigde 2 miljard euro beschikbaar te hebben. Een bedrag dat volgens Minister Dijsselbloem van Financiën alleen gehaald kan worden bij een jaarlijkse renteopbrengst van 4,3 procent (inclusief inflatie). Daarvoor is ruim een eeuw lang stabiele economische groei vereist. Op geen enkele manier maakt het programma aannemelijk dat dit een reëel scenario is. Stoppen met de productie van kernafval en op basis van een gedegen aanpak op afzienbare termijn een besluit nemen over de eindberging van het afval en de financiële waarborging van alle daarbij komende kosten is de enige weg. De generatie die het probleem heeft veroorzaakt moet ook zelf de kosten dragen. De bijdrage van de belangrijkste leverancier van kernafval, de kerncentrale Borssele, moet, zeker zolang ze nog niet gesloten is, zekerheidshalve flink omhoog.

5. Problemen met zoutkoepels

Op basis van theoretische rekenmodellen wordt in het programma onder andere gesteld dat: “In Nederland bepaalde kleilagen en steenzoutlagen/koepels in principe geschikt zijn voor geologische berging.”

Een dergelijke uitspraak is nogal voorbarig. Over de kleilagen in onze ondergrond is nog te weinig bekend om zo'n stellige uitspraak te kunnen doen. De drie locaties wereldwijd waar in zoutmijnen radioactief afval is opgeborgen, kennen grote problemen: Bij de Duitse zoutkoepels in Asse en Morsleben zijn de daar opgeborgen vaten laag-actief afval gaan lekken, met als gevolg dat ze nu op kosten van de belastingbetaler (Volgens de Duitse regering gaat het ruim 7 miljard euro kosten) allemaal weer naar boven moeten worden gehaald om uiteindelijk weer ergens anders te worden opgeborgen. Uit de opslagmijn in een zoutlaag in de Verenigde Staten is plutonium ontsnapt. Er wordt in het programma totaal voorbijgegaan gegaan aan de extra risico's die aan opslag in Nederlandse zoutkoepels zijn verbonden wegens de ligging in een aardgaswinningsgebied waar aardbevingen plaatsvinden. Ook rept het programma niet over het feit dat zout onder invloed van radioactiviteit een explosieve stof kan worden.

Het programma doet geen uitspraken over locaties, terwijl die eerder wel zijn voorgesteld in een TNO rapport uit 2014. Het gaat om zeven zoutkoepels: Ternaard in Friesland, Pieterburen en Onstwedde in de provincie Groningen, Schoonlo en Gasselte-Drouwen in Drenthe, gevolgd door de minder zekere zoutkoepels Hooghalen en Anloo in Drenthe; en om kleilagen in het zuiden van Friesland rond Terwispel, Steggerda, Sneek en Bantega. Onze organisatie vindt het principieel onjuist om enerzijds onderzoek te blijven doen naar (ondergrondse) bergingslocaties (het Onderzoeksprogramma Eindberging Radioactief Afval, OPERA) en anderzijds nu al te zeggen dat er pas over 100 jaar begonnen wordt aan het proces dat zal moeten leiden tot het nemen van een besluit. De bevolking in genoemde gebieden wordt hierdoor stelselmatig in het onzekere gelaten.

6. Optimisme over veiligheid

In het programma wordt gesteld: “Berging in de diepe ondergrond wordt op dit moment, ook internationaal, gezien als de meest veilige en duurzame wijze om hoogradioactief afval op de lange termijn te beheren. Het is op dit moment de enige oplossing die verzekert dat radioactief afval, ook na vele duizenden jaren, buiten de invloedsfeer van de mens blijft.” Misplaatst optimisme, want overal waar momenteel wordt gewerkt aan (Finland), of wordt nagedacht over, definitieve opslag in de ondergrond moet men juist erkennen dat er grote onzekerheden blijven bestaan, bijvoorbeeld op het vlak van hydro-geologische processen, de stabiliteit van geologische formaties en de materiaalkeuze voor de ‘vaten’ waarin het radioactieve afval opgesloten wordt voor het de berging ingaat. Laat staan dat we het gedrag van mensen in een verre toekomst kunnen voorspellen.

7. Burger wordt inspraak onthouden

De regering stelt dat publieksparticipatie voorlopig niet nodig en niet aan de orde is.

Uit onderzoek zou blijken dat “(...) door het ontbreken van concrete besluitvorming op dit moment voor veel burgers de urgentie tot participeren ontbreekt.” Dit is struisvogelpolitiek; door het probleem te verschuiven naar toekomstige generaties vermijdt de regering actieve betrokkenheid vanuit de bevolking.

Door enerzijds wel door te gaan met het vergroten van het probleem en anderzijds te stellen dat er nu niet over gepraat hoeft te worden roept de regering met dit programma argwaan op, die voeding geeft aan een toch al bestaand sentiment over de politieke besluitvorming. Veel burgers maken zich grote zorgen over de keuzes die nu gemaakt worden die gevolgen (zullen) hebben voor het gebruik van onder andere de diepe ondergrond. Zie onder andere de maatschappelijke onrust over CO2-opslag en schaliegaswinning en de recente onrust en terechte verontwaardiging naar aanleiding van de aardbevingen door de aardgaswinning.

Tot slot en concluderend: Het *ontwerp nationale programma radioactief afval* is in onze ogen van onvoldoende kwaliteit. Wij vragen u dan ook om dit programma in te trekken en met een nieuw plan te komen dat:

- De problemen duurzaam oplost en er toekomstige generaties niet mee belast;
- De veroorzakers van het afvalprobleem volledig verantwoordelijk stelt, ook voor de periode na 100 jaar
- Versnelde sluiting van Borssele tot een te bespreken onderdeel van de oplossing maakt;
- Realistisch de risico's en dilemma's rond alle opslagmethoden benoemt en kwantificeert en het wegstoppen in de ondergrondse opslag niet bij voorbaat presenteert als de oplossing voor de lange termijn;
- Op basis van evenwichtige feiten en een open transparante dialoog en maatschappelijk debat de komende tijd op zoek gaat naar de minst slechte varianten voor eindberging;
- Durft toe te geven dat een bevredigende oplossing voor berging nu niet bestaat;
- De opmaat biedt voor een transparante, eerlijke en open discussie met gelijke kansen (geld, tijd, informatie, middelen) voor alle geïnteresseerde 'stakeholders' en burgers waarbij ook de belangrijkste veroorzakers van het probleem - de kerncentrales - onderdeel zijn van deze discussie.

..
4 november 2015

Natuur en Milieufederatie Drenthe
Natuur en Milieufederatie Groningen
Friese Milieu Federatie
Natuur en Milieu Overijssel
Gelderse natuur en Milieufederatie
Zeeuwse Milieufederatie